

ГРИБУК Василь

Житомирський державний університет імені Івана Франка

<https://orcid.org/0009-0008-4477-3706>e-mail: grybukvasil@gmail.com**ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ОРГАНІВ РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ ТА СПОРТОМ ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ ШКІЛЬНОГО ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ**

У статті актуалізовано проблему підтримки розвитку системи фізичного виховання дітей шкільного віку в контексті сучасних реформ сфери фізичної культури та спорту на державному та регіональному рівнях, як локальний виклик сталого розвитку України. Забезпечення удосконалення процесу фізичного виховання дітей шкільного віку реалізується, в тому числі, за рахунок організаційно-педагогічного потенціалу органів управління фізичною культурою та спортом. В результаті SPACE-аналізу здійснено оцінку потенціалу впливу сфери фізичної культури та спорту на процес фізичного виховання в шкільному середовищі Житомирської області. Встановлено якісні параметри стратегії удосконалення процесу фізичного виховання в шкільному середовищі, як складового елементу системи фізичного виховання. Сформовано комплексний підхід до використання організаційно-педагогічного потенціалу органів регіонального управління фізичною культурою та спортом щодо удосконалення процесу шкільного фізичного виховання в територіальних громадах Житомирської області. Запропоновано організаційну модель науково-практичного партнерства щодо удосконалення процесу фізичного виховання дітей шкільного віку. Позиціонуючи процес фізичного виховання школярів, як структурний елемент загальної системи фізичного виховання, що впливає на розвиток людського капіталу регіону, встановлено, що інституційна спроможність органів управління фізичною культурою та спортом, яка включає конфігурацію чинників (стан інфраструктури, сприятливе зовнішнє та внутрішнє середовище, система стійких регіональних міжгалузевих та внутрішньогалузевих зв'язків, управлінські традиції, розподіл ресурсів, фізкультурно-оздоровчі та спортивні потреби та пріоритети громади) оптимізуватиметься за рахунок створення регіональних кластерів науково-практичного партнерства розвитку фізичного виховання школярів на рівні територіальних громад.

Ключові слова: організація, реформування, ресурси, резерви, школярі, фізична активність, перспективи.

<https://doi.org/10.31891/pcs.2025.4.31>

1. ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Стрімкі локальні зміни в Україні та глобалізаційні процеси в світі, такі як, бурхливий науково-технічний розвиток, розвиток штучного інтелекту, зовнішня відкритість та вразливість країни, внутрішні суспільно-політичні та соціально-економічні трансформації ставлять перед середовищем нові виклики, одним із яких є формування підростаючого покоління з високим рівнем фізичного й інтелектуального потенціалу; особистості, спроможної здійснювати пошук і генерувати ідеї, приймати креативні рішення, здатної до навчання упродовж життя. Найбільш значущими орієнтирами розвитку учнівської молоді в XXI ст. стає активна життєва і громадянська позиція, дотримання здорового способу життя, воля до прийняття самостійних рішень, прагнення до самовдосконалення, формування яких потребує реалізації нових підходів до

організації фізичного виховання, фізкультурно-спортивної та оздоровчо-рекреаційної діяльності дітей шкільного віку, а також оптимального управління цим процесом.

Сучасна державна політика в системі фізичного виховання враховує ризики досягнення цілей та отримання результатів, а саме: воєнний стан; складну соціально-економічну ситуацію в країні, різність підходів суб'єктів управління в умовах децентралізації. Однак, залишається актуальною потреба у розробці уніфікованого механізму управління фізичним вихованням, який має відповідати сучасній управлінській парадигмі, що заснована на екосоціальної гармонії.

Дослідження виконано згідно тематичного плану науково-дослідної роботи кафедри фізичного виховання та спортивного вдосконалення Житомирського державного університету імені Івана Франка за темами: «Теоретико-методичні засади удосконалення навчально-виховного процесу з фізичного

виховання у вищих навчальних закладах» (2014-2024 рр.) (№ державної реєстрації 0114U003978); «Теоретико-методичні засади вдосконалення системи фізичного виховання учнівської та студентської молоді» (2025 – 2034 рр.) (№ державної реєстрації 0125U001991).

2. АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Глобальний характер проблем у сфері освіти та науки, сфері фізичної культури та спорту зумовлює потребу пошуку нових альтернативних підходів та створення адекватних умов для фізичного розвитку учнівської молоді, які спрямовані на формування здоров'язбережувальної компетентності, підвищення рівня рухової активності, формування життєвонеобхідних умінь і навичок, утвердження духовних орієнтирів, моральних якостей та ціннісних установок [1, 5, 10, 15, 16].

Дослідники Белікова Н., Індика С. наголошують на необхідності постійної уваги суспільства не лише до потреб у сфері здоров'язбереження, а й до добробуту, житла, зайнятості та загальної якості життя для підтримки фізичного, психічного та соціального здоров'я населення в коротко-й довгостроковому вимірах [2].

Питання оптимальної та ефективної організації системи фізичного виховання дітей шкільного віку розглядаються у сучасній науці та практиці багатовекторно, дане питання є найбільш досліджуваним в процесі розв'язання науково-практичних завдань [3, 9, 13, 14].

Особлива увага науковців зосереджена також на комплексному аналізі чинників, які негативно впливають на реформування фізичного виховання на сучасному етапі, а також рівневому розв'язанню проблем в закладах загальної середньої освіти (загальнодержавний рівень, місцевий рівень, рівень адміністрації закладу освіти, рівень формування фахової готовності) [12].

Складність дослідження системи управління сферою фізичної культури та спорту, зокрема підсистемою шкільного фізичного виховання, яка полягає у наявності чинників: масштабності та багатоаспектності зовнішнього та внутрішнього соціально-економічного середовища; специфічності законодавчих, територіальних, ментальних,

ринкових та галузевих факторів впливу, призводить до часткового висвітлення проблем досліджуваного нами питання [1, 4, 11].

Таким чином, узагальнений аналіз актуальних проблем формування та розвитку системи фізичного виховання в залежності від соціально-економічних, ідеологічних, політичних і культурних чинників, дозволяє стверджувати про порушення взаємодії між соціальною та педагогічною системами, що обумовлюється розгалуженістю цілей і задач, принципів, організаційних і педагогічних основ фізичного виховання, що дозволяє констатувати недостатню ефективність їх управління та функціонування, підкреслюючи актуальність запропонованого дослідження.

3. ВИДІЛЕННЯ НЕВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ ОЗНАЧЕНА СТАТТЯ

Серед невіршених раніше частин загальної проблеми удосконалення процесу фізичного виховання дітей шкільного віку є структурно-функціональний аналіз організаційно-педагогічного потенціалу органів регіонального управління фізичною культурою та спортом (на прикладі Житомирської області). Саме збалансований підхід до проблеми удосконалення процесу фізичного виховання дітей шкільного віку на рині територіальних громад дозволив нам прийняти обґрунтоване рішення щодо дослідження об'єкту з позиції побудови його стратегічного позиціонування [6], що ґрунтується на результатах SPACE (Strategic Position and Action Evaluation)-аналізу, аналізу організаційно-педагогічного потенціалу органів регіонального управління сферою фізичної культури та спорту, що сприятиме розв'язанню гуманітарних і соціально-економічних проблем для особи, громади, суспільства та держави.

4. ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є формування комплексного підходу до використання організаційно-педагогічного потенціалу органів регіонального управління фізичною культурою та спортом щодо удосконалення процесу шкільного фізичного виховання (на прикладі Житомирської області).

5. ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПОВНИМ ОБҐРУНТУВАННЯМ ОТРИМАНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

SPACE-аналіз був обраний, як методологічна основа для оцінки ефективності системи шкільної та позашкільної фізкультурно-оздоровчої діяльності в громадах Житомирської області, як метод стратегічного аналізу позиціонування процесу фізичного виховання в шкільному середовищі на ринку фізкультурно-оздоровчих та спортивних послуг, поєднуючи зовнішні та внутрішні чинники сфери фізичної культури та спорту, освіти, для формування стратегії розвитку та удосконалення.

Аналіз базувався на думці експертів Житомирської області, які володіють відповідними компетенціями у сфері фізичної культури та спорту, сфері педагогіки, адміністрування та організації процесу фізичного виховання. Дослідження проводилося в період з січня 2024 року по березень 2025 року. Для участі в аналізі було залучено 39 експертів, які відповідали таким критеріям: кваліфікація (доктори або кандидати наук з фізичної культури та спорту чи педагогіки; представники органів регіонального управління фізичною культурою та спортом, представники регіональних органів управління освітою; тренери з видів спорту; представники адміністрації закладів загальної середньої освіти; учителі фізичної культури); досвід: 5-10 років роботи за професією; розуміння контексту: знання сучасних викликів та

тенденцій в процесі фізичного виховання ЗЗСО в Україні та за кордоном. Розроблено спеціальну анкету з закритими питаннями для збору думок експертів щодо чотирьох вимірів чинників: Financial Strength (FS) – фінансово-ресурсна спроможність; Competitive Advantage (CA) – конкурентні переваги фізичного виховання; Environmental Stability (ES) – стабільність зовнішнього середовища; Industry Strength (IS) – галузева спроможність фізичного виховання. Експерти оцінювали FS, IS: за шкалою від +1 до +6 (чим більше, тим сильніша позиція); CA, ES: за шкалою від –1 до –6 (чим менше, тим гірша позиція). Результати аналізу були представлені у вигляді таблиці, що відображає узгоджену думку експертів щодо кожного з аспектів. Це дозволило ідентифікувати найбільш значущі фактори для формування рекомендацій із вдосконалення процесу фізичного виховання у закладах загальної середньої освіти Житомирщини. Етапи проведення SPACE-аналізу включали: підготовчий етап (формування експертної групи та створення анкет із визначенням ключових факторів для аналізу), збір даних (проведення опитування та збір відповідей експертів у стандартизованому форматі), аналіз даних (узагальнення результатів ранжування, розрахунок коефіцієнта конкордації для оцінки узгодженості думок експертів), інтерпретація результатів (вибір та побудова стратегії).

На основі отриманих результатів, побудована узагальнена матриця SPACE-аналізу процесу фізичного виховання (табл. 1).

Таблиця 1

Узагальнена матриця SPACE-аналізу процесу фізичного виховання на Житомирщині (n-39), W – 0,84

Вимір	Ключові показники	Середня оцінка (бали)
FS (Financial Strength) фінансово-ресурсна спроможність	фінансування, матеріальна база, ресурси	+3,5
IS (Industry Strength) галузева спроможність фізичного виховання	організаційно-педагогічний потенціал	+4,0
CA (Competitive Advantage) конкурентні переваги фізичного виховання	якість програм, інноваційність, привабливість занять	-2,5
ES (Environmental Stability) стабільність зовнішнього середовища	нормативно-правова стабільність, соціальні ризики в громаді, рівень демографії	-3,5

Таким чином, експертами визначено значимість організаційно-педагогічного потенціалу, як сильну галузеву спроможність (+4,0), що пояснюється міжгалузевістю та суттєвим соціально-економічним впливом фізичного виховання. Серед ризиків, які негативно впливають на удосконалення цього процесу, а також слабкими позиціями є стабільність зовнішнього середовища, а саме нормативно-правова стабільність, соціальні ризики в громаді, рівень демографії (-3,5).

На нашу думку, особливої уваги заслуговує структурно-функціональний аналіз організаційно-педагогічного потенціалу органів управління фізичною культурою та спортом в регіоні на удосконалення процесу шкільного фізичного виховання. Процеси реформування управління сферою фізичної культури та спорту в умовах децентралізації влади, мають європейський вектор розвитку [1, 8, 9]. Система шкільного фізичного виховання виступає основою забезпечення гармонійного розвитку особистості, оптимальної рухової активності кожної людини як потенціалу розвинутого в соціальному та економічному плані суспільства, розвитку масового спорту та спорту вищих досягнень. Найбільш розповсюдженими формами організації фізкультурно-оздоровчої та спортивної діяльності дітей шкільного віку з використання засобів фізичного виховання є: урок, дитячо-юнацька спортивна школа, спортивний клуб, фізкультурно-оздоровчі заклади (центри, комплекси, клуби, студії), громадські об'єднання фізкультурно-спортивної спрямованості учнів.

Щодо української практики інституційного забезпечення розвитку системи фізичного виховання передбачено взаємодію таких учасників:

- на державному рівні: Міністерство молоді та спорту України; Міністерство освіти і науки України; Національний Олімпійський комітет; Спортивний комітет України, Національний комітет спорту інвалідів України; Агенція масового спорту України (яку створено шляхом реорганізації Всеукраїнського Центру фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх», а також Комітету з фізичного виховання та спорту Міністерства освіти і науки України); національних спортивних федерацій; спонсорів; ЗМІ;

- на регіональному рівні: органи місцевого самоврядування в галузі освіти та сфери фізичної культури і спорту; регіональні представники Агенції масового спорту, центрів «Інваспорт»; місцеві фізкультурно-спортивні організації (спортивні школи, спортивні клуби), заклади загальної середньої освіти (уроки фізичної культури, шкільні спортивні клуби); місцеві спонсори; місцеві ЗМІ; представники громадськості, регіональні заклади вищої освіти, які здійснюють підготовку, перепідготовку, підвищення кваліфікації фахівців з фізичного виховання, а також наукові дослідження з актуальних проблем удосконалення процесу фізичного виховання.

На даному етапі розвитку українського суспільства та реформ у сфері фізичної культури та спорту з метою централізації, покращення якості та ефективності реалізації державної політики у сфері фізичної культури та спорту серед різних груп населення, ефективної координації, оптимального використання ресурсів і розширення можливостей для залучення всіх груп населення до оздоровчої рухової активності в системі фізичного виховання та масового спорту, створено Агенцію масового спорту України, яка забезпечує популяризацію занять фізичною культурою і спортом та ведення здорового способу життя серед всіх вікових груп та верств населення, особливо – дітей та молоді. Серед основних функцій Агенції:

- організація та проведення всеукраїнських фізкультурно-оздоровчих заходів на загальнодержавному рівні;
- розроблення та апробація фізкультурно-оздоровчих та загальнодоступних спортивних технологій, нових форм рекреаційної та реабілітаційної роботи;
- підготовка відповідних пропозицій щодо державних соціальних стандартів і нормативів, нових форм, методів та інноваційних технологій у здійсненні фізкультурно-оздоровчої діяльності та участь в їх розробці;
- внесення пропозицій щодо вдосконалення діючих, розроблення нових програм з питань розвитку фізичної культури та участь в їх реалізації;

- аналіз існуючої нормативно-правової бази у сфері фізичної культури та подання пропозицій щодо її вдосконалення;

- розроблення проєктів нормативно-правових актів з питань розвитку фізичної культури та забезпечення їх виконання;

- налагодження зв'язків з міжнародними організаціями, які підтримують рух "Спорт для всіх";

- проведення моніторингів щодо рівня фізичного здоров'я різних груп населення та залучення громадян до занять масовим спортом;

- здійснення на загальнодержавному рівні інформаційно-пропагандистської діяльності з питань фізичної культури і спорту та здорового способу життя;

- здійснення у встановленому порядку видавничої діяльності, заснування газет, журналів, інших засобів масової інформації;

- забезпечення Республіканського (Автономної Республіки Крим), обласних, Київського та Севастопольського міських, районних у містах Києві і Севастополі та місцевих центрів інформаційно-пропагандистськими й методологічними матеріалами;

- організація, участь та проведення тренінгів, семінарів, нарад, конференцій, брифінгів, "круглих столів" з питань, що належать до його компетенції;

- організаційне забезпечення розвитку та зміцнення матеріально-технічної бази для фізкультурно-оздоровчої діяльності;

- внесення пропозицій Міністерства спорту щодо забезпечення Республіканського (Автономної Республіки Крим), обласних, Київського та Севастопольського міських, районних у містах Києві та Севастополі та місцевих центрів спортивними спорудами, фізкультурно-оздоровчим та спортивним інвентарем і обладнанням з урахуванням потреб та можливостей регіону за розрахунками, що надані відповідними центрами;

- вивчення, узагальнення, аналіз та запровадження у практику вітчизняного та іноземного досвіду з розвитку фізичної культури, а також досвіду роботи кращих центрів;

- здійснення контролю, аналізу, координації, організаційно-методичного та інформаційно-аналітичного забезпечення

діяльності Республіканського (Автономної Республіки Крим), обласних, Київського та Севастопольського міських, районних у містах Києві та Севастополі та місцевих центрів.

Серед перспективних напрямів Агенції залишається організація та координація роботи на місцевому рівні, особливо на рівні сільських та селищних громад.

Основними засадами місцевого розвитку сфери фізичної культури та спорту на Житомирщині є історія та традиції регіону, культура, сучасність, науковість, інноваційність, масштабність, професіоналізм, організованість, дисципліна, структурність, розгалужена інфраструктура, здорове населення, цивілізоване суспільство [8].

Організаційний аналіз регіонального управління сферою фізичної культури та спорту (зокрема шкільного фізичного виховання) в Житомирській області, дозволяє стверджувати, що організаційно-педагогічний потенціал розвитку фізичного виховання, як чинник, який потребує посилення, можна оцінювати за кількісними та якісними показниками. До кількісних показників відносяться: організаційний блок (кількість спортивних залів, майданчиків, секцій; обсяг фінансування програм фізичного виховання; кількість учнів, охоплених уроками з фізичної культури; кількість шкіл з інклюзивними умовами для занять спортом; частка годин фізичного виховання у навчальних планах); педагогічний блок (кількість учителів фізичної культури; відсоток педагогів із вищою кваліфікаційною категорією; кількість учителів, що пройшли підвищення кваліфікації за рік; кількість методичних матеріалів, програм, електронних ресурсів); соціально-освітній блок (кількість партнерських проєктів (університети, спортивні клуби, громади); кількість спортивних змагань, фестивалів, акцій; відсоток учнів, які займаються спортом поза школою); результативність (середній рівень фізичної підготовленості учнів; динаміка захворюваності та пропусків занять через проблеми зі здоров'ям; відсоток учнів із високим рівнем мотивації до занять спортом.

До якісних показників слід віднести: організаційний блок (якість матеріально-технічного забезпечення (сучасність,

безпечність, інклюзивність); ефективність управлінських рішень та програм); педагогічний блок (інноваційність методик викладання; рівень педагогічної майстерності та авторитету вчителів; здатність адаптувати навчальний процес до індивідуальних потреб учнів); соціально-освітній блок (рівень співпраці школи з батьками, громадськими організаціями; престиж фізичної культури у суспільстві; інтеграція фізичного виховання у загальноосвітній та виховний процес); результативність (сформованість у школярів мотивації до здорового способу життя; задоволеність учнів та батьків якістю фізичного виховання; внесок фізичного виховання у загальний розвиток особистості (цінності, дисципліна, командна робота).

Процес фізичного виховання позиціонується нами як елемент соціальної системи, як єдиний соціальний організм (управління, кадри, наукове забезпечення,

організаційно-управлінський супровід і т.д.). Сучасний період функціонування та розвитку системи фізичного виховання характеризується тісними взаємозв'язками з іншими системами суспільства: економікою, культурою, наукою, політикою, а також впливом змін, що відбуваються в усіх сферах суспільного життя.

Безсумнівно, що суб'єкти регіонального управління, формуючи своє коло стратегічних завдань, щодо забезпечення оптимальної рухової активності населення, також виконують функцію координації і контролю діяльності регіональних інституцій. З огляду на це, нами запропоновано організаційну структуру структурно-функціонального менеджменту системи фізичного виховання дітей шкільного віку в Житомирській області, засновану на науково-практичному партнерстві (рис. 1).

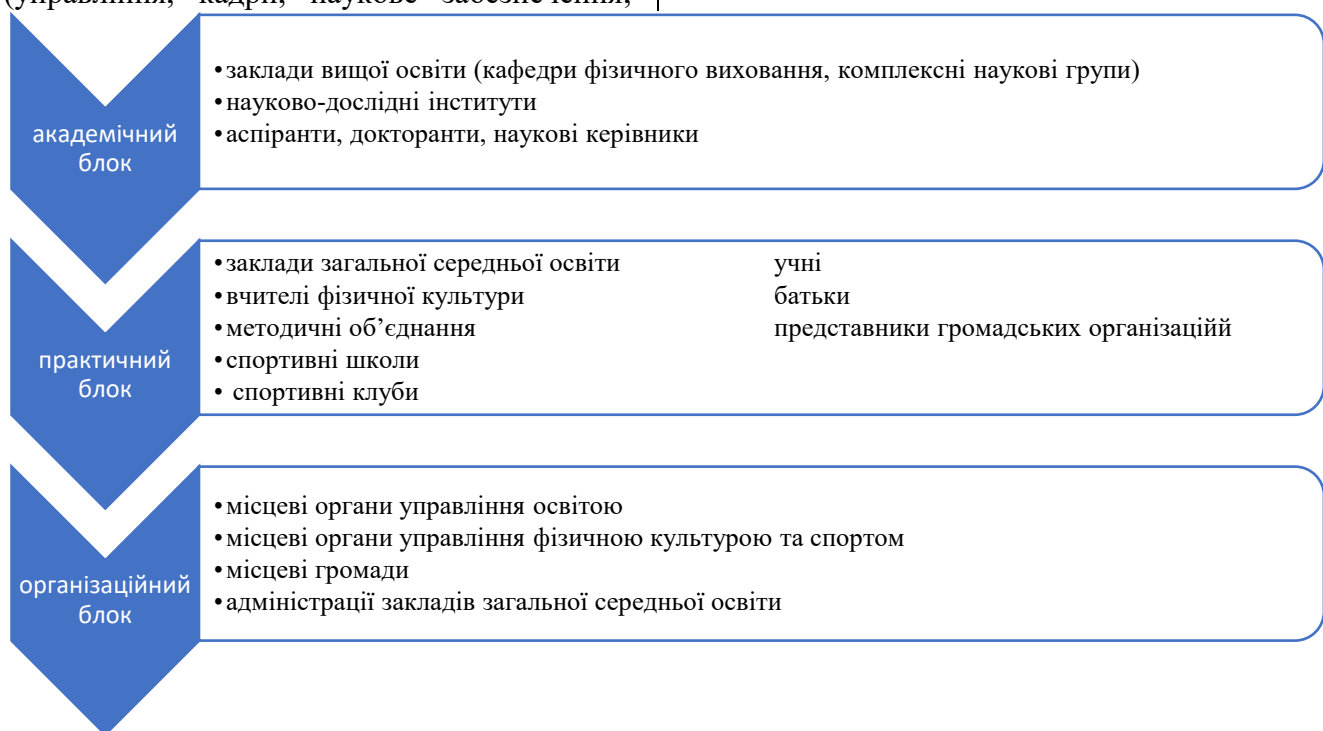

Рис. 1. Логіко-структурна модель науково-практичного партнерства в системі фізичного виховання школярів

Досягнення основної мети науково-практичного партнерства на регіональному рівні забезпечується вирішення наступних завдань:

- комплексна оцінка ресурсного потенціалу всіх суб'єктів системи фізичного виховання;
- розробка соціально-ринкового механізму інноваційного розвитку системи фізичного виховання;

- моніторинг рівня фізичної підготовленості школярів;
- визначення балансу інтересів регіональної влади, дітей, батьків, учителів фізичної культури, спортивних клубів, спортивних шкіл;
- формування підходів до визначення специфічних галузевих, регіональних та інноваційних характеристик процесу фізичного виховання;

- розробка практичних рекомендацій щодо вдосконалення процесу фізичного виховання з урахуванням потреб та можливостей територіальних громад;

- залучення закладів загальної середньої освіти при розробці регіональних програм розвитку фізичної культури та спорту;

- розробка практичних рекомендацій щодо формування системи внутрішніх та зовнішніх комунікацій всіх учасників науково-практичного партнерства.

Організаційний механізм науково-практичного партнерства забезпечується ресурсами, враховуючи пріоритети сталого розвитку, а саме: збільшення зайнятості населення, соціальної інтеграції, гендерної рівності, рівного доступу до об'єктів та послуг, солідарності між поколіннями, доступу до інформації та участі в різних аспектах спорту для розвитку особистості, почуття індивідом ідентичності та приналежності, фізичного та психічного благополуччя, розширення прав та можливостей.

Прогностичне моделювання, застосоване у даному дослідженні, дало змогу визначити перспективні напрями удосконалення процесу фізичного виховання школярів на рівні територіальних громад. Сучасна парадигма управління фізичним вихованням має базуватися на принципах профілактики соціального та фізичного здоров'я, соціального та духовного відродження, що спонукає до розробки концептуальної моделі організаційно-педагогічної технології організаційно-педагогічної технології удосконалення процесу фізичного виховання на рівні територіальних громад.

6. ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМКУ

Існуючий стан державно-управлінських відносин сфери фізичної культури та спорту, в контексті розвитку її складових (фізичного виховання та спорту) потребує удосконалення, оскільки не відповідає вимогам та умовам сьогодення. Основні засади теорії організаційного потенціалу свідчать про те, що зміна навколишнього середовища викликає зміну організаційного потенціалу, а зміна організаційного потенціалу викликає адекватну зміну організаційної структури. Аналіз стану управління існуючою системою фізичного виховання дітей шкільного віку на прикладі Житомирської області, свідчить про часткову відповідність ідеологічних, науково-методичних, нормативно-правових та організаційно-педагогічних умов її функціонування.

Узагальнений аналіз проблеми удосконалення процесу фізичного виховання дітей шкільного віку (на прикладі Житомирської області), в залежності від сукупності чинників, дозволяє стверджувати про порушення взаємодії між соціальною та педагогічною системами, констатувати недостатню ефективність їх функціонування. Дієвим інструментом в подоланні впливу нестабільності зовнішнього середовища є оцінка організаційно-педагогічного потенціалу та створення регіональних кластерів науково-практичного партнерства розвитку фізичного виховання школярів на рівні територіальних громад.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо в обґрунтуванні та розробці концептуальної моделі організаційно-педагогічної технології удосконалення процесу фізичного виховання дітей шкільного віку.

Література

1. Аналітична записка з експертними рекомендаціями «Невідкладні заходи для запуску реформи спортивної сфери України». (2025). Київ: Міністерство молоді та спорту України, Комітет Верховної Ради України з питань молоді і спорту, Національний олімпійський комітет України, Спортивний комітет України, Національний комітет спорту інвалідів України.
2. Белікова Н., Індика С., Цюсю А., Ващук Л. (2022). Якість життя населення, яке постраждало від військових дій. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*, (1(57)), 3–9. <https://doi.org/10.29038/2220-7481-2022-01>
3. Дутчак М., Бричук М., Холодова О. (2024). Особливості самооцінки фізичної підготовленості, здоров'я сільських та міських підлітків. *Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини*, (29(3)), 145–152. [https://doi.org/10.32626/2309-8082.2024-29\(3\).145-152](https://doi.org/10.32626/2309-8082.2024-29(3).145-152)
4. Мичка І. В., Грибук В. О. (2023). Управління фізичним вихованням: аналіз стратегій, політики та практики. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 15*.

Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт), (169), 92–96. [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2023.9\(169\).19](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2023.9(169).19)

5. Наказ Міністерства освіти і науки України, Міністерства молоді і спорту України (2021). «Про затвердження Концепції розвитку щоденного спорту в закладах освіти» від 27 жовтня 2021 року № 1141/4088. Отримано з <https://imzo.gov.ua/2022/01/11/nakaz-mon-vid-27-10-2021-1141-4088-pro-zatverdzhennia-kontseptsii-rozvytku-shchodennoho-sportu-v-zakladakh>.

6. Оболенцева, Л. В., Писарева, І. В., & Влащенко, Н. М. (2023). Стратегічна діагностика потенціалу організації: навч. посіб. Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова, 157 с.

7. Офіційний сайт Державної служби статистики України. Головне управління статистики у Житомирській області. Отримано з <https://www.zt.ukrstat.gov.ua/>.

8. Офіційний сайт Житомирської обласної державної адміністрації. Отримано з <http://oda.zht.gov.ua/info/>.

9. Офіційний сайт Міністерства молоді та спорту України. Отримано з <http://www.mms.gov.ua>.

10. Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи (2023). Т. 10: Науковий діалог у категоріях миру та війни: колективна монографія / за наук. ред. Я. Гжесяка, І. Зимомрі, В. Ільницького. Конін Ужгород Перемишль Херсон : 170 с.

11. Рубан В.Ю. (2018). Організаційно-методичні засади оптимізації процесу фізичного виховання учнів початкових класів в умовах сільської загальноосвітньої школи: автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання та спорту: 24.00.02 Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту. Дніпро, 22 с.

12. Сороколіт Н. (2023). Чинники, що перешкоджають реформуванню фізичного виховання на сучасному етапі. *Науковий дискурс у фізичному вихованні і спорті*. (2), 67–77. <http://dx.doi.org/10.69468/2786-7544-2023-2-16>.

13. Філіпенко О. Потенціал засобів фізичного виховання і спорту для попередження та протидії булінгу в закладах загальної середньої освіти (2025). *Physical Culture And Sport: Scientific Perspective*. № 2, 120–127. <https://doi.org/10.31891/pcs.2025.2.16>

14. Ягупов В.В. (2025). Методологія визначення змісту фізичного виховання у педагогіці фізичного виховання. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 15*. № 4(190), 198–204. [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2025.04\(190\).4](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2025.04(190).4).

15. European Commission, EACEA, Eurydice. (2013). *Physical Education and Sport at School in Europe*. Eurydice Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union, from <http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice>.

16. Współczesne problemy wychowania fizycznego (2021) : monografia, cz. 4 / pod red. J. Polechońskiego, K. Skalka. Katowice : Wydawnictwo Akademii Wychowania Fizycznego w Katowicach, 269 p.

References

1. Analytical note with expert recommendations "Urgent measures for launching the reform of the sports sphere of Ukraine". (2025). Kyiv: Ministry of Youth and Sports of Ukraine, Committee of the Verkhovna Rada of Ukraine on Youth and Sports, National Olympic Committee of Ukraine, Sports Committee of Ukraine, National Committee of Sports for the Disabled of Ukraine.

2. Belikova, N., Indika, S., Tsios, A., & Vashchuk, L. (2022). Quality of life of the population affected by hostilities. *Physical Education, Sport, and Health Culture in Modern Society*, (1(57)), 3–9. <https://doi.org/10.29038/2220-7481-2022-01>

3. Dutchak, M., Brychuk, M., & Kholodova, O. (2024). Features of self-assessment of physical fitness and health of rural and urban adolescents. *Bulletin of Kamianets-Podilskyi Ivan Ohienko National University. Physical Education, Sport and Human Health*, (29(3)), 145–152. [https://doi.org/10.32626/2309-8082.2024-29\(3\).145-152](https://doi.org/10.32626/2309-8082.2024-29(3).145-152)

4. Mychka, I. V., & Hrybuk, V. O. (2023). Management of physical education: analysis of strategies, policies, and practices. *Scientific Journal of Mykhailo Drahomanov Ukrainian State University. Series 15. Scientific and Pedagogical Problems of Physical Culture (Physical Culture and Sport)*, (169), 92–96. [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2023.9\(169\).19](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2023.9(169).19)

5. Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine, Ministry of Youth and Sports of Ukraine (2021). "On approval of the Concept for the development of daily sports in educational institutions" dated October 27, 2021, No. 1141/4088. Retrieved from <https://imzo.gov.ua/2022/01/11/nakaz-mon-vid-27-10-2021-1141-4088-pro-zatverdzhennia-kontseptsii-rozvytku-shchodennoho-sportu-v-zakladakh>.

6. Obolentseva, L. V., Pysareva, I. V., & Vlashchenko, N. M. (2023). *Strategic diagnostics of organizational potential: textbook*. Kharkiv: O. M. Beketov Kharkiv National University of Municipal Economy 157 p.

7. Official website of the State Statistics Service of Ukraine. Main Department of Statistics in Zhytomyr Oblast. Retrieved from: <https://www.zt.ukrstat.gov.ua/>.

8. Official website of the Zhytomyr Regional State Administration. Retrieved from з <http://oda.zht.gov.ua/info/>.

9. Official website of the Ministry of Youth and Sports of Ukraine. Retrieved from з <http://www.mms.gov.ua>.

10. Development of modern education and science: results, problems, prospects (2023). Vol. 10: Scientific dialogue in the categories of peace and war: collective monograph / edited by Ya. Ghesiak, I. Zymomria, V. Ilnytskyi. Konin, Uzhhorod, Przemyśl, Kherson : 170 p.

11. Ruban, V. Yu. (2018). Organizational and methodological principles of optimizing the process of physical education for primary school students in the conditions of a rural secondary school: abstract of diss. ... candidate of sciences in physical education and sports: 24.00.02. Dnipro: Prydniprovsk State Academy of Physical Culture and Sports, 22 p.

12. Sorokolit, N. (2023). Factors hindering the reform of physical education at the present stage. *Scientific Discourse in Physical Education and Sport*, (2), 67–77. <http://dx.doi.org/10.69468/2786-7544-2023-2-16>.

13. Filipenko, O. (2025). Potential of physical education and sports means for prevention and counteraction to bullying in general secondary education institutions. *Physical Culture and Sport: Scientific Perspective* (2), 120–127. <https://doi.org/10.31891/pcs.2025.2.16>
14. Yahupov, V. V. (2025). Methodology for determining the content of physical education in the pedagogy of physical education. *Scientific Journal of Mykhailo Drahomanov Ukrainian State University. Series 15*, № 4(190), 198–204. [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2025.04\(190\).4](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2025.04(190).4).
15. European Commission, EACEA, Eurydice. (2013). *Physical Education and Sport at School in Europe. Eurydice Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union*, from <http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice>.
16. Współczesne problemy wychowania fizycznego (2021) : monografia, cz. 4 / pod red. J. Polechońskiego, K. Skalika. Katowice : Wydawnictwo Akademii Wychowania Fizycznego w Katowicach, 269 p.

Abstract

HRYBUK Vasyl

Zhytomyr Ivan Franko State University

ORGANIZATIONAL AND PEDAGOGICAL POTENTIAL OF REGIONAL AUTHORITIES FOR PHYSICAL CULTURE AND SPORTS IN ENHANCING THE SCHOOL PHYSICAL EDUCATION PROCESS

The article addresses the problem of supporting the development of physical education for school-age children in the context of ongoing reforms in the field of physical culture and sports at the national and regional levels, considering it a local challenge to Ukraine's sustainable development. The improvement of the physical education process for school-age children is achieved, among other factors, through the organizational and pedagogical potential of physical culture and sports management bodies. Based on the SPACE analysis, the potential influence of physical culture and sports management on the process of physical education in general secondary education institutions of the Zhytomyr region was assessed. Qualitative parameters of the strategy for improving the physical education process in the school environment, as a component of the overall physical education system, were identified. A comprehensive approach to the utilization of the organizational and pedagogical potential of regional physical culture and sports management bodies aimed at improving school physical education in the territorial communities of the Zhytomyr region was developed. An organizational model of scientific and practical partnership for enhancing the physical education process of school-age children was proposed. Conclusions. By positioning the physical education process of schoolchildren as a structural element of the general physical education system that contributes to the development of regional human capital, it was established that the institutional capacity of physical culture and sports management bodies—which encompasses a configuration of factors such as the state of infrastructure, a favourable external and internal environment, stable regional intersectoral and intersectoral linkages, management traditions, resource allocation mechanisms, and the physical culture, health and sports needs and priorities of the community—can be optimized through the establishment of regional clusters of scientific and practical partnerships for the development of school physical education at the level of territorial communities.

Key words: organization, reforms, resources, reserves, physical activity, schoolchildren, prospects.

Стаття надійшла до редакції / Received 07.10.2025

Прийнята до друку / Accepted 27.12.2025